

Dyslexie protocol

maart 2019

Inhoud

Inleiding	3
Leesonderwijs op de Sint Josephschool.....	4
Aanvankelijk technisch lezen groep 3	5
Voortgezet technisch lezen groep 4-5-6.....	6
Voortgezet technisch lezen groep 7-8.....	7
Route naar vergoede dyslexiezorg	8
Ondersteuning van leerlingen met dyslexie op de St. Josephschool.....	8
Bijlage 1:.....	9
Bijlage 2:.....	10
Bronnen.....	11

Inleiding

Op de Sint Josephschool volgen wij het protocol 'Leesproblemen en Dyslexie' van expertisecentrum Nederlands. Wij werken in een doorgaande lijn aan ons lees- en spellingsonderwijs, alsmede aan de signalering en aanpak van lees- en spellingproblemen. Hier kunnen wij de volgende niveaus in aanbrenge

Zorgniveau 1: Goed leesonderwijs in klassenverband

Zorgniveau 2: Extra zorg in de groepssituatie door de groepsleerkracht (zwakste 25%)

Zorgniveau 3: Specifieke interventies uitgevoerd en/of ondersteunend door de zorgspecialist in de school (zwakste 10%)

Zorgniveau 4: Diagnostiek en behandeling in zorginstituut (zwakste 4%)

(Femke Scheltinga, 2012)

Lees- en spellingonderwijs op de Sint Josephschool

Voor ons leesonderwijs hebben wij een verdeling gemaakt tussen groep 3, middenbouw (groep 4-5) en bovenbouw (groep 6 t/m 8).

Voor de Josephschool zien de niveaus van zorg er als volgt uit:

1. Basisaanbod: Goed lees- en spellingonderwijs in groepsverband met aandacht voor verschillen in leerbehoeften. (Aanvankelijk leesmethode groep 3: Lijn 3, voortgezet technisch lezen groep 4-8: Lekker lezen, spelling: Taal Actief)
2. Intensief aanbod: Extra zorg in de groep door de groepsleerkracht; intensivering van lees- en/of spellingonderwijs door uitbreiding van instructie- en oefentijd.
De leerkracht stelt potentiële uitvallers vast die voor deze extra instructie- en oefentijd in aanmerking komen. Dit geldt voor ongeveer 25% van onze leerlingen.
3. Zeer intensief aanbod: Verdere intensivering van het lees- en/of spellingonderwijs door inzet van specifieke interventies uitgevoerd buiten de groep. Er is vastgesteld bij welke leerlingen een grote achterstand blijft ondanks extra oefening en instructie. Deze specifieke interventies worden uitgevoerd door een specialist. Er kan een vermoeden van dyslexie zijn. Dit geldt voor ongeveer 10% van onze leerlingen.
4. Extern onderzoek en mogelijke begeleiding door Onderwijszorg Nederland (ONL): De achterstand en hardnekkigheid van de lees- en/of spellingproblemen zijn aangetoond. Er wordt verwezen naar een instituut voor diagnostiek en behandeling. Dit geldt voor 4% of minder van onze leerlingen.

De bovenstaande stappen hebben wij voor ons leesonderwijs in samenwerking met Jolande Roelfsema (Leerkracht.nu) omgezet in de volgende leespiramides.

Aanvankelijk technisch lezen groep 3

Interventies ondersteuningsniveau 3 (zeer intensief)

Inzetten interventieprogramma Bouw, twee keer per week 20 minuten op school onder begeleiding van een tutor. Één keer per week thuis, onder begeleiding van ouders.

Leerlingen die minimaal 1 jaar voorlopen op AVI en op DMT een I (evt. II) scoren en zelfstandig/geconcentreerd kunnen werken.

Aan ouders kan worden gevraagd om ook thuis extra te lezen met hun kind om extra leeskilometers te maken.

Interventies ondersteuningsniveau 2 (intensief=aandachtsgroep)

Interventies vinden plaats onder begeleiding van de leerkracht.
Voor-koor en doorlezen, leerdoel introduceren, woorden flitsen, waardevolle onderdelen van het leerdoel uit het werkboekje bespreken.

Extra ten opzichte van basisgroep:

Extra flitsen: 2x per week 5 minuten extra flitsen.
Na elke bladzijde uit het Lijn 3 werkschrift krijgen de kinderen individuele, directe feedback van de leerkracht en herhaalde instructie over de volgende bladzijde.
Coaching op leesmotivatie/concentratie/werkhouding.

Plusaanbod= competente groep:
Aanbod van de ***-aanpak vanuit de methode Lijn 3.
Bibliotheekboeken op eigen niveau.
Villa Alfabet boekjes met verwerkingsmogelijkheden.
Junior-informatieboekjes met verwerkingsopdrachten
Denken over taal, project onderbouw.
Plustaak taal/lezen, van Delubas.

Interventies ondersteuningsniveau 1 (basis= basisgroep)

Lezen: 5x per week 20 minuten lezen in de methodeleesboeken met verschillende werkvormen.
Lezen: 5x per week 10 minuten lezen in de rijtjesboeken (DMT) van de methode met verschillende werkvormen.
Stil lezen: 5x per week 15 minuten stil lezen in zelf gekozen bibliotheekboeken.
Inloopactiviteiten: 5x per week is er tijdens de inloop een leesactiviteit voor de kinderen. Dit varieert van verschillende soorten leesboeken tot leesspelletjes.
Letters/woorden flitsen: wordt 5x per week, meerdere keren per dag aangeboden in de methode.
Begrijpend lezen: is opgenomen in de methode, humpie dumpie boekjes en in de weektaak.
Lezen: DUO-lezen. 2x per week 20 minuten onder begeleiding van ouders.

Voortgezet technisch lezen groep 4-5-6

**Interventies
ondersteuningsniveau 4 (extreem
intensief)**
ONL begeleiding door Onderwijs
Advies

**Interventies ondersteuningsniveau 3 (zeer
intensief)**
1 uur extra leesbegeleiding gedurende 20 weken.
Dit geldt voor leerlingen die voor het eerst 2x een EV
gescoord hebben op DMT.

Inzetten interventieprogramma Bouw (groep 4)
Externe RT: Ralfi/Connect lezen
Interne RT door individueel leerlingbegeleider/

Interventies ondersteuningsniveau 2 (intensief=aandachtsgroep)
Interventies vinden plaats onder begeleiding van de leerkracht.
Lekker Lezen: 2 x per week 30 minuten, groepsdoorbroken.
Basisles: voor-koor en doorlezen, leerdoel introduceren, woorden schrijven, woorden flitsen
waardevolle onderdelen van het leerdoel uit het werkboekje bespreken.
Herhalingsles: leerdoel herhalen, woorden flitsen, voor- koor en doorlezen en waardevolle
onderdelen van het leerdoel uit het werkboekje bespreken.
Extra ten opzichte van basisgroep: Tijdens Leesvorm/stil lezen: 2 x per week
30 minuten onder begeleiding van de leerkracht. Intensivering van het basisaanbod door
uitbreiding van de leestijd.
DMT: 2 x per week 5 minuten woordrijen lezen, onder begeleiding van de leerkracht.

Leerlingen die minimaal 1 jaar
voorlopen op AVI en op DMT
een I (evt. II) scoren en
zelfstandig/geconcentreerd
kunnen werken.

Aan ouders kan
worden gevraagd
om ook thuis extra
te lezen met hun
kind om extra
leeskilometers te
maken.

**Plusaanbod= competente
groep:**
Vrij lezen in een zelf gekozen
boek en minimaal 1x per week
lezen uit klassieke
jeugd literatuur/informatieve
boeken. Eventueel leesspel
van Aidan Chambers inzetten.

Interventies ondersteuningsniveau 1 (basis= basisgroep)
Lekker Lezen: 2x per week 30 minuten, groepsdoorbroken.
Basisles: voor-koor en doorlezen, leerdoel introduceren, woorden schrijven, woorden flitsen, waardevolle onderdelen van het leerdoel
uit het werkboekje bespreken.
Herhalingsles: leerdoel herhalen, woorden flitsen, voor- koor en doorlezen en waardevolle onderdelen van het leerdoel uit het
werkboekje bespreken.
Leesvorm/stil lezen: 2 x per week 30 minuten. Minimaal 1x per week wordt er gewerkt met een leesvorm. Na iedere vakantie wordt er
gewisseld van leesvorm.

DMT: 2 x per week 5 minuten woordrijen lezen, zelfstandig

Voortgezet technisch lezen groep 7-8

Interventies ondersteuningsniveau 4 (extreem intensief)
ONL begeleiding door Onderwijs Advies

Interventies ondersteuningsniveau 3 (zeer intensief)
1 uur extra leesbegeleiding gedurende 20 weken.

Dit geldt voor leerlingen die voor het eerst 2x een EV gescoord hebben op DMT.

Externe RT: Ralfi/Connect lezen
Interne RT door individueel leerlingbegeleider/onderwijsassistenten: Ralfi/Connect lezen

Interventies ondersteuningsniveau 2 (intensief=aandachtsgroep)
2x per week 15 minuten: methode Lekker Lezen/Luc de Koning 'Speciale leesbegeleiding'. Dit vindt plaats tijdens de weektaak/stil-leesmomenten onder begeleiding van de leerkracht.

Indien gebruik wordt gemaakt van de leesvorm duo-lezen; de leerlingen uit deze groep lezen onder begeleiding van de leerkracht.

DMT: 2 x per week 5 minuten woordrijen lezen, onder begeleiding van de leerkracht.

Interventies ondersteuningsniveau 1 (basis=basisgroep)
Per week staat er 4x 30 minuten lezen op het rooster. De invulling is als volgt:

- 1x instructieles, bestaande uit minilesjes, lekker lezen, duo lezen met tutor, voor/koor/door lezen of herhaald tekstlezen.
- 1x per week een leesvorm
- 2x per week vrij lezen. In deze tijd wordt ook 5 minuten geoefend met het vlot lezen van woordrijen.

Opbouw minilesjes: <http://www.minilesjes.nl/>

5 minuten	Leesdoel: technisch of inhoudelijk/belevingskant (bijv. leenwoorden)
20 minuten	Lezen (bijv. zoeken naar leenwoorden)
5 minuten	afsluiting

Aan ouders kan worden gevraagd om ook thuis extra te lezen met hun kind om extra leeskilometers te maken.

Leerlingen die minimaal 1 jaar voorlopen op AVI en op DMT een I (evt. II) scoren en zelfstandig/geconcentreerd kunnen werken.

Plusaanbod=competente groep:
Vrij lezen in een zelf gekozen boek en minimaal 1x per week lezen uit klassieke jeugdliteratuur/informatieve boeken. Eventueel leesspel van Aidan Chambers inzetten.

Route naar vergoede dyslexiezorg

De leerkracht en intern begeleider volgen de Cito resultaten van de leerlingen zorgvuldig. Na elk Cito- afdname moment (feb en juni) worden de DMT (woordlezen) en Cito spelling resultaten van alle leerlingen bekeken.

Na twee opeenvolgende EV scores bij DMT en Cito spelling komt de leerling in aanmerking voor hulp buiten de groep (zie leespiramide zorgniveau 3). Als deze intensieve begeleiding onvoldoende effect heeft en de leerling ook voor de derde keer een EV score behaalt, wordt het traject naar het vergoede dyslexieonderzoek (ONL) ingezet.

Voor spelling geldt dat naast driemaal een EV score op deze toets ook de scores voor DMT op D IV of D V moeten zijn.

Deze route naar de vergoede dyslexiezorg en de aanmelding bij Onderwijszorg Nederland (ONL) vindt u in bijlage 2.

Ondersteuning van leerlingen met dyslexie op de St. Josephschool

Sommige leerlingen met dyslexie hebben, ondanks de extra intensieve en systematische begeleiding op school, moeite om functionele lees- en schrijftaken uit te voeren. Om de leerontwikkeling van deze leerlingen te vergroten kunnen compenserende en dispenserende hulpmiddelen worden ingezet.

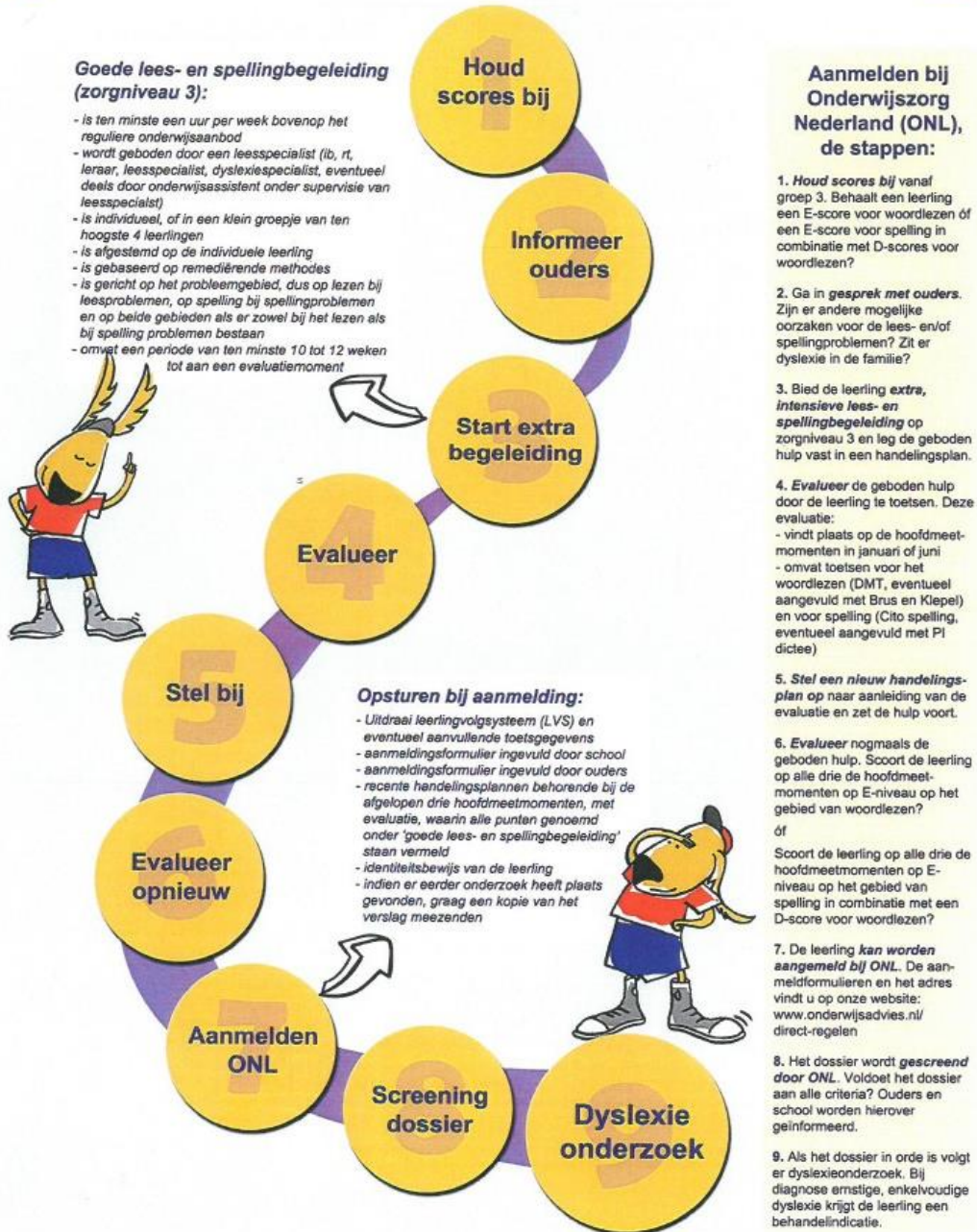
Op de Josephschool staan de verschillende mogelijkheden voor dispensatie en compensatie vermeld op de dyslexiekaart. Deze kaart vult de leerkracht samen met de leerling in en wordt met ouder(s)/verzorgers besproken (zie bijlage 3). Deze hulpmiddelen kunnen ook worden ingezet bij leerlingen bij wie een ernstig vermoeden van dyslexie bestaat.

Wanneer een leerling niet in aanmerking blijkt te komen voor de vergoede diagnose en behandeling, maar wel ernstige lees- en/of spellingproblemen ondervindt, kan de school in overleg met ouders besluiten een dyslexieonderzoek te laten afnemen.

Bijlage 1:

Aanmelden bij Onderwijszorg Nederland (ONL) De route naar vergoede dyslexiezorg

Dyslexie en co-morbiditeit

De vergoedingsregeling dyslexie is bedoeld voor leerlingen met ernstige, **enkelvoudige** dyslexie. Om in aanmerking te komen voor vergoede zorg mag er dus geen ander probleem op de voorgrond staan. Wanneer een leerling is gediagnosticeerd met bijvoorbeeld ADHD, dient dit bij aanmelding voldoende onder controle te zijn. Stuur in dat geval met het dossier het onderzoeksverslag mee en een verslag van de geboden begeleiding en het effect hiervan op het gedrag van de leerling.

Ernstige zorgen begin groep 4?

Leerlingen kunnen bij ONL worden aangemeld vanaf het moment dat er drie reguliere toetsmomenten hebben plaatsgevonden, dus op zijn vroegst na de toetsing in januari groep 4. Mochten er al in de herfst van groep 4 ernstige zorgen zijn rond de leesontwikkeling van een leerling dan kan hiervan beredeneerd worden afgeweken, bijvoorbeeld als er sterke aanwijzingen zijn in de richting van dyslexie zoals erfelijkheid en duidelijke signalen vanuit de kleuters. Neem in dit geval voorafgaand aan de aanmelding altijd eerst contact op met OnderwijsAdvies voor overleg.

Bijlage 2:

Afsprakenkaart dyslexie van:

		Groep 2	Groep 3	Groep 4	Groep 5	Groep 6	Groep 7	Groep 8
Algemeen	Werken op kopie							
	Vergroten op A3							
	Extra leestijd							
	Schrijfoopdracht uitwerken op de computer							
	Snappet voorleesfunctie							
Lezen	Zoeklicht							
	Luisterboek; superboek.nl							
	Leesmaatje							
Rekenen	Tafel- en/of deeltafelkaart							
	Spiekschrift / steunkaarten							
	Rekenmachine							
	Tafeltoetsen mondeling afnemen of zonder tijdsdruk							
Spelling/taal	Voorschotbenadering							
	Aantal oefeningen beperken							
	Spiekschrift / steunkaarten							
Zaakvakken	Topografie mondeling							
	Aanpassen toetsen engels							
Toetsen	Toetsen voorlezen							
	Toetsen vergroten (A3)							
	Toets mondeling afnemen							
	Extra toetstijd							
	Eindtoets met voorleesfunctie (alleen bij leerlingen met een dyslexieverklaring)							
Huiswerk	Indien nodig hoeveelheid aanpassen							
Materialen	Leesliniaal							
	Alphasmart							
	Read & Write							
	Werken op chromebook							

Bronnen

Femke Scheltinga, M. G. (2012). *Protocol Leesproblemen en dyslexie groep 5-8*. Nijmegen: H3Groep, Veghel.

(www.onderwijsadvies.nl, 2019)